

Καπιταλιστική κρίση και εργασιακές αναδιαρθρώσεις

Ανέστης Ταρπάγκος

Μια ολόκληρη αντίληψη που έχει σημαντική απήχηση στην ελληνική Αριστερά θεωρεί εδώ και μια επταετία ότι οι μνημονιακές πολιτικές που έχουν εγκαινιασθεί από τον Μάιο του 2010 και συνεχίζονται μέχρι σήμερα, με αμφίβολο τον ορίζοντα του τερματισμού τους, έχουν επιβληθεί και συνεχίζουν να υπαγορεύονται από τους «ξένους» και ιδιαίτερα από την «μπότα» του γερμανικού κράτους, έχουν δηλαδή καθαρά «εξωγενή» προέλευση, με τα αστικά πολιτικά κόμματα, του ΣΥΡΙΖΑ συμπεριλαμβανομένου, να διαδραματίζουν τον ρόλο «Τσολάκογλου», «εθελοδοουλίας» και «εξάρτησης», χωρίς δικό τους πολιτικό οικονομικό ρόλο («μαριονέτες» των Βρυξελλών). Μ' αυτή την έννοια ο ελληνικός, αλλά και ο πολύ ευρύτερος ευρωπαϊκός καπιταλισμός, τίθενται στο απυρόβλητο, μια και οι αντιλαϊκές νεοφιλελεύθερες αναδιαρθρώσεις των συνεχών μνημονίων είναι προϊόν «αλλοδαπών» υπαγορεύσεων, και η αντιπαράθεση που διεξάγεται είναι «εθνικού» και «πατριωτικού» χαρακτήρα, μεταξύ των «υπερήφανων» ελλήνων και των «επικυρίαρχων» ξένων. Γι' αυτό άλλωστε δεν είναι λίγες οι φορές που γίνεται η έκκληση δρομολόγησης ενός εθνικό - απελευθερωτικού σύγχρονου ΕΑΜ, που θα απαλλάξει τη χώρα από την «ξενική» επιβουλή και θα χαράξει μια ανεξάρτητη πορεία ανάπτυξης της ελληνικής (ωστόσο πάντοτε καπιταλιστικής) οικονομίας. Άλλωστε η σχετική καταστροφή παραγωγικών δυνάμεων, εργασίας και κεφαλαίου (μείωση του ΑΕΠ κατά 27% στην τελευταία επταετία), αποδίδεται στον «ανάπηρο» χαρακτήρα της ελληνικής κεφαλαιοκρατίας, μια και θεωρείται ότι αυτή βασιζόταν σε «πήλινα πόδια», ήταν «ξενόδουλη», «κομπραδόρικη», μεσάζοντας μεταξύ πολυεθνικού κεφαλαίου και «αναιμικής» ελληνικής παραγωγής.

Η γερμανική σοσιαλδημοκρατία πρώτη διδάξασα (2003 - 05)

Στην σύγχρονη εξέλιξη των κοινωνικών πραγμάτων δεν ήταν παρά η γερμανική σοσιαλδημοκρατία του Γ. Σρέντερ (ο οποίος τελευταία αναδείχθηκε πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου του ρωσικού πετρελαϊκού γίγαντα Rosneft), μετά βέβαια από το εγχείρημα των βρετανών Εργατικών του Τ. Μπλερ του «τρίτου δρόμου» (προς την εργασιακή απορρύθμιση με τις συμβάσεις των μηδενικών ωρών απασχόλησης), που δρομολόγησε στην ηπειρωτική Ευρώπη διαδοχικά κύματα νεοφιλελεύθερων αναδιαρθρώσεων στις εργασιακές σχέσεις, αναγκαίων για την τόνωση και ανάπτυξη της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας της γερμανικής βιομηχανίας (ιδιαίτερα στην αυτοκινητοβιομηχανία και στα χημικά). Έτσι από τον Μάρτιο του 2003 η γερμανική καγκελαρία ανήγγειλε την εφαρμογή της Ατζέντας 2010, προχωρώντας ήδη από τότε με ένα πρώτο βήμα που ήταν η αύξηση του ορίου συνταξιοδότησης των εργαζομένων από τα 63 χρόνια στα 65, και από εκεί στα 67 χρόνια. Παράλληλα ανατέθηκε στον πρώην διευθυντή προσωπικού της Volkswagen Πήτερ Χάρτζ από κοινού με το Ίδρυμα Bertelsmann η επεξεργασία μιας ολόκληρης σειράς μέτρων για την αναδιάρθρωση της αγοράς εργασίας και την ώθηση των ανέργων στην εξαθλίωση των προσωρινών και υπό - αμειβομένων απασχολήσεων στις υπηρεσίες. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο εργοδοτικός αυτός τεχνοκράτης καταδικάστηκε από τα γερμανικά ποινικά δικαστήρια το 2007 για απόπειρα εξαγοράς της συνδικαλιστικής επιτροπής της αυτοκινητοβιομηχανίας με την παροχή μίζων, την εξασφάλιση ταξιδιών σε τροπικές χώρες και την δωρεάν προμήθεια κοινών γυναικών.

Κατ' αυτό τον τρόπο είδαν το φως της δημοσιότητας και ψηφίστηκαν τέσσερις δέσμες μέτρων στην διετία 2003 - 05, που πήραν μάλιστα και το όνομα του εμπνευστή τους. Έτσι το σχέδιο Χάρτζ I

(Ιανουάριος 2003) προχώρησε στην ίδρυση ουσιαστικά ιδιωτικοποιημένων εταιριών προσωρινής απασχόλησης στον τομέα κυρίως των υπηρεσιών, νομιμοποιώντας και απελευθερώνοντας τις μορφές προσωρινής και μερικής εργασίας, και επιβάλλοντας ποινές στην ενδεχόμενη άρνηση των ανέργων στην προσφορά της οποιασδήποτε εργασίας. Έτσι, σε άνεργη εκπαιδευτικό προτάθηκε η εργασία σε κατάσταση πώλησης σεξουαλικών ειδών και αντικειμένων και απειλήθηκε με μείωση του επιδόματος ανεργίας μπροστά στην προφανή της άρνηση να αποδεχθεί μια τέτοια απασχόληση, και χρειάστηκε η προσφυγή της στα δικαστήρια για να δικαιωθεί.

Η Χάρτζ II (Ιανουάριος 2003) προχώρησε στην δημιουργία του περίφημου εργασιακού θεσμού των minijobs και των midijobs με αμοιβές για τις πρώτες τα 400 ευρώ και τις δεύτερες μέχρι τα 850 ευρώ, αμοιβές δηλαδή καταφανώς κάτω από το όριο της φτώχειας των 979 ευρώ μηνιαία. Αυτό αφορούσε κατ' εξοχήν τους χαμηλά ειδικευμένους εργαζόμενους, ή και ακόμη εργαζόμενους με εξειδίκευση που όμως δεν μπορούσαν να βρουν απασχόληση. Αναφέρεται η περίπτωση εξειδικευμένου γραφίστα που κλήθηκε από το Jobcenter (Κέντρο Απασχόλησης) να εργαστεί ως οικοδόμος σε εργοτάξιο, φέροντας μαζί του και τον κατάλληλο εξοπλισμό, και χρειάστηκε και σ' αυτή την περίπτωση η δικαστική προσφυγή προκειμένου να αποφευχθεί η επιβολή ποινής 10%, 30% ή και 100% στο επίδομα ανεργίας που έπαιρνε των 409 ευρώ.

Η Χάρτζ III (Ιανουάριος 2004) προχώρησε στην αναδιάρθρωση του Ομοσπονδιακού Γραφείου Απασχόλησης της Γερμανίας, ιδρύοντας περί τα 400 παραρτήματα των Jobcenter (ένα είδος μικρών ΟΑΕΔ), που έγιναν ο φόβος και ο τρόμος των ανέργων και των υπό-απασχολούμενων. Τα προγράμματα Χάρτζ συμπεριλαμβάνουν πλέον περί τα έξη εκατομμύρια πολίτες, εκ των οποίων τα 2,6 εκατομμύρια είναι οι επίσημα άνεργοι, 1,7 εκατομμύρια οι μη καταγεγραμμένοι άνεργοι και 1,6 εκατομμύρια τα παιδιά των δικαιούχων του επιδόματος ανεργίας των 409 ευρώ το μήνα. Ο έλεγχος που ασκούν τα Jobcenter πάνω στους ανέργους και στους υποχρεωτικά εργαζόμενους στις Minijobs ξεπερνάει κάθε όριο. Αναφέρεται η περίπτωση άνεργης εγκύου γυναίκας στην οποία απαιτήθηκε να δηλώσει τον ερωτικό της σύντροφο που είναι ο πιθανός πατέρας του εμβρύου, προκειμένου να διαπιστωθεί η ταυτότητά του. Αυτά τα Κέντρα Απασχόλησης λειτουργούν με την συχνή επιβολή ποινών στους ανέργους και υπό-απασχολούμενους, σε τέτοιο βαθμό ώστε μέσα σε έναν χρόνο (2016) επέβαλαν περί το ένα εκατομμύριο εισοδηματικές τιμωρίες για ποικίλους λόγους, αφαιρώντας από το εισόδημα των επιδοτούμενων περί τα 108 εκατομμύρια ευρώ.

Τέλος οι ρυθμίσεις του Χάρτζ IV (Ιανουάριος 2005) προχώρησαν ακόμη παραπέρα, μειώνοντας δραστικά τον χρόνο επιδότησης της ανεργίας από τα τρία σχεδόν χρόνια στον ένα χρόνο. Μετά τη λήξη της δωδεκάμηνης αυτής επιδότησης οι άνεργοι παίρνουν πλέον ένα κοινωνικό βοήθημα σε ένα επίπεδο μικρότερο των 350 ευρώ το μήνα, με την προφανή υποχρέωση να αποδεχθούν την οποιαδήποτε Minijob, ακόμη και τις εργασίες του 1 ευρώ την ώρα (Ein Euro Jobs), για απασχόληση 15 - 30 ωρών την εβδομάδα. Επόμενο είναι να αναπτύσσονται τέτοιες πρακτικές απέναντι στους ανέργους, γιατί μ' αυτό τον τρόπο (δια μέσου των Minijobs) το ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται χαμηλό (5%), ενώ παράλληλα αυτές οι μορφές υποαπασχόλησης μονιμοποιούνται και αλλάζουν ριζικά τον χάρτη του γερμανικού καθεστώτος εργασίας. Έτσι δεν είναι περίεργο που το ίδιο το γερμανικό Υπουργείο Οικονομικών, ούτε λίγο ούτε πολύ σε μια επίσημη προσούρα του επιχειρεί να παρομοιάσει τους ανέργους με βιολογικά «παράσιτα» που ικανοποιούν τις διατροφικές τους ανάγκες σε βάρος άλλων ζωικών οργανισμών», γιατί άλλωστε «μόνον όποιος εργάζεται πρέπει να μπορεί να τρώει» (Φ. Μυντεφέρνηγκ πρόεδρος του SPD το 2006), και προφανώς «μια έρευνα το διαβεβαιώνει : 132 ευρώ το μήνα είναι αρκετά για να ζήσει κανείς» (τίτλος της Bild, 6-9-2008) [εύγλωτη η περιγραφή των σημερινών αποτελεσμάτων της Ατζέντας 2010 από τον Olivier Cyran "L' enfer du miracle allemand", Monde Diplomatique, Σεπτέμβριος 2017 - Η κόλαση του γερμανικού θαύματος].

Η πρώτη νεοφιλελεύθερη αναδιάρθρωση Ε. Μακρόν (2015)

Ήδη από την άνοιξη του 2015 ο τότε υπουργός οικονομικών του Φ. Ολάντ Ε. Μακρόν, υπό τις ευλογίες της Α. Μέρκελ και του Ζ.Κ.Γιουνκέρ, επεξεργάστηκε το πρώτο νομοσχέδιο των γάλλων σοσιαλιστών για

την απορρύθμιση της εργασίας, ακολουθώντας κατά πόδας τις κατευθύνσεις των γερμανών σοσιαλδημοκρατών του Γ. Σρέντερ του πρώτου μισού της δεκαετίας του 2000, το οποίο και κατά παρέκκλιση των κοινοβουλευτικών διαδικασιών (με βάση το άρθρο 49 - 3 του γαλλικού Συντάγματος), εγκρίθηκε ως νόμος με προεδρικό διάταγμα [αναλυτική έκθεση της νεοφιλελεύθερης αυτής μεταρρύθμισης Martine Bulard "Loi Macron, le choix du 'toujours moins'" - Νόμος Μακρόν, η επιλογή του πάντοτε λιγότερα, Monde Diplomatique, Απρίλιος 2015].

Σε ένα πρώτο επίπεδο καθιέρωσε για πρώτη φορά την ατομική συμφωνία εργοδότη - εργαζόμενου ως σύμβαση εργασίας, η οποία όμως δεν θα ανήκε πλέον στη δικαιοδοσία του Εργατικού Κώδικα αλλά του Αστικού Κώδικα, στερώντας έτσι τον μισθωτό από την ισχύ των συλλογικών συμβάσεων και τις προστατευτικές διατάξεις του Εργατικού Δικαίου. Παράλληλα θεσμοθετήθηκε η πλήρης αποδυνάμωση των Εργατοδικείων (*prud' hommes*), τόσο με την μείωση του αριθμού των εκπροσώπων που συμμετέχουν σ' αυτά, όσο και με την ματαίωση της εκλογής των εργατικών αντιπροσώπων σ' αυτά. Παράλληλα καταργήθηκε η ποινική δίωξη (με κίνδυνο ποινής φυλάκισης) των εργοδοτών που παρεμποδίζουν την ανάπτυξη της συνδικαλιστικής δραστηριότητας των αντιπροσώπων του προσωπικού, αντικαθιστώντας την με την επιβολή ενός απλού χρηματικού προστίμου. Καταργήθηκε η δυνατότητα ελέγχου των απολύσεων από τους επιθεωρητές εργασίας μέχρι των εννέα απολύσεων, μαζί με την υποχρέωση διαβούλευσης της επιχείρησης με τα σωματεία. Και το πιο εξωφρενικό αυτού του νόμου : Εάν το διοικητικό δικαστήριο στο οποίο προσφεύγει ο μισθωτός για την απόλυσή του, την κρίνει αδικαιολόγητη και παράνομη, αυτό δεν οδηγεί στην καταβολή αποζημίωσης σε βάρος του εργοδότη.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο, η νεοφιλελεύθερη αυτή αναδιάρθρωση, με το πρόσχημα της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας και αύξησης της εμπορικής κατανάλωσης των τουριστών, καθιέρωσε εμπορικές ζώνες οι οποίες και λειτουργούν όλες τις Κυριακές του χρόνου, πράγμα που δεν μπορούν να αλλάξουν ούτε οι δήμαρχοι ούτε οι νομάρχες των αντίστοιχων περιοχών. Ήδη σχεδόν το ένα τρίτο των γάλλων εργαζομένων (29%) εργάζονται τακτικά ή εκ περιτροπής τις Κυριακές, και μάλιστα σε έναν τομέα των υπηρεσιών (μεγάλα εμπορικά καταστήματα), όπου οι αμοιβές των εργαζομένων είναι κατώτερες των 1.375 ευρώ το μήνα, τη στιγμή που ο μέσος όρος των μισθών στην γαλλική οικονομία φτάνει τα 1.712 ευρώ. Και το αξιοσημείωτο είναι ότι έμπρακτα καταργείται η αμοιβή της εργασίας τις Κυριακές και στις νυχτερινές βάρδιες με τις προβλεπόμενες προσαυξήσεις (100% για την κυριακάτικη απασχόληση) και αυτή η προσαύξηση μειώνεται στο επίπεδο του 30%.

Σε ένα τρίτο επίπεδο, ο πρώτος αυτός νόμος Ε. Μακρόν, ανοίγει την πόρτα στις ιδιωτικοποιήσεις δημόσιων επιχειρήσεων με πρώτη την Βιομηχανική Κοινοπραξία Επίγειων Εξοπλισμών, η οποία και πωλήθηκε στην γερμανική Krauss Maffel Wegman, πράγμα που στερεί από το επιμέρους κράτος την δυνατότητα άσκησης της εθνικής του κυριαρχίας. Παράλληλα εκχωρούνται συνολικά ή επιμέρους τμήματα του κεφαλαίου πολλών αεροδρομίων της χώρας, μεταξύ των οποίων της Λυών, της Νίκαιας κλπ. Το εξαιρετικό είναι ότι στο ίδιο το πεδίο του νοσηλευτικού συστήματος, τα Νοσοκομειακά Πανεπιστημιακά Κέντρα, που ήταν φορείς της ιατρικής επιστημονικής έρευνας, ιδρύουν ιδιωτικά νοσηλευτικά ιδρύματα, που προορίζονται για την νοσηλεία ανώτερων αστικών στρωμάτων από διάφορες χώρες του κόσμου (ιατρικός τουρισμός). Σε κάθε περίπτωση, και στις δημόσιες επιχειρήσεις που βρίσκονται στον έλεγχο του κράτους, επιβάλλεται η υπαγωγή τους στο Εμπορικό Δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, με αποτέλεσμα την μέγιστη μείωση της συμμετοχής των αντιπροσώπων των μισθωτών στα διοικητικά τους συμβούλια, που κατακλύζονται από τους τεχνοκράτες μανδαρίνους του χρηματιστικού κεφαλαίου.

Τέλος σε ένα τέταρτο επίπεδο ο πρώτος αυτός νόμος Ε. Μακρόν, προχώρησε και σε άλλες αλλαγές, πέραν εκείνων του Κώδικα Εργασίας, που καταδεικνύουν τον ακραία νεοφιλελεύθερο χαρακτήρα του : Πλήρης ελαστικοποίηση των όρων δόμησης στις τουριστικές περιοχές, αμβλύνοντας τα μέγιστα τους αναγκάιους περιβαλλοντικούς ελέγχους των κατασκευών, προκειμένου να στηριχθεί η ανάπτυξη του τουριστικού

κεφαλαίου. – Απαλλαγή από την φορολόγηση και τις εισφορές προκειμένου για την μεταβίβαση μετοχών από τις επιχειρήσεις στα ανώτερα διευθυντικά τους στελέχη, πράγμα που στερεί το γαλλικό δημόσιο από φορολογικά έσοδα 900 εκατομ. ευρώ το χρόνο. – Απελευθέρωση των επαγγελματιών των δικηγόρων και των συμβολαιογράφων ως αρχή για την πλήρη απελευθέρωση του συνόλου των διακοσίων περίπου επαγγελματιών που ασκούνται στην οικονομική δραστηριότητα. Σε τέτοιο βαθμό συνολικά, που ο υπεύθυνος ευρωπαϊκών υποθέσεων του κινεζικού υπουργείου εμπορίου, που έχει προωθήσει πολλές εξαγορές γαλλικών επιχειρήσεων από κινεζικά κεφάλαια, Μα Σε να δηλώνει : «Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, δεν μπορεί κανείς να διατηρεί τις κοινωνικές κατακτήσεις. Πρέπει οι γάλλοι να αντιληφθούν ότι δεν υπάρχουν πλέον δωρεάν γεύματα». [αναλύσεις σ' όλο το εύρος αυτών των εργασιακών αναδιαρθρώσεων επίσης στο Economie et Politique, Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2014 “Le projet de loi Macron ou comment construire une France hyper liberale” – Το νομοσχέδιο Μακρόν ή πώς να οικοδομηθεί μια υπέρ – φιλελεύθερη Γαλλία].

Ο βομβαρδισμός του Εργατικού Κώδικα από την Κομρί (2016)

Δεν χρειάστηκε ούτε έναν χρόνο για να ξεκινήσει το δεύτερο κύμα κατεδαφίσεων του Εργατικού Δικαίου (ενός δικαϊκού συστήματος από τα πιο προωθημένα στον σύγχρονο κόσμο), με τον καινούριο νόμο που έφερε η Μυριάμ Ελ Κομρί της σοσιαλιστικής κυβέρνησης του Φ. Ολάντ. Με τον εύγλωτο τίτλο της «καθιέρωσης νέων ελευθεριών και καινούριων προστατευτικών μέτρων για τις επιχειρήσεις», επιχείρησε μέσα από μια νέα σειρά αναδιαρθρώσεων που αφορούσε τον χρόνο εργασίας, τα Εργατοδικεία, τις απολύσεις, την αποζημίωση της εργασίας κλπ. να «προσαρμόσει τη νομοθεσία στις ανάγκες των επιχειρήσεων». Η γενική κατεύθυνση που υιοθετήθηκε είναι η δυνατότητα αναίρεσης της ισχύος των κανόνων του Εργατικού Δικαίου που έχουν την μορφή νόμων καθολικής ισχύος, από επιχειρησιακές συμφωνίες (όπου η θέση των εργαζομένων είναι εκτεθειμένη στις πιέσεις και τους καταναγκασμούς της εργοδοσίας), ακόμη κι' αν αυτές είναι δυσμενέστερου περιεχομένου από ό,τι προβλέπουν οι εργατικοί νόμοι : Οι ανάγκες δηλαδή των εταιριών πάνω από την λαϊκή βούληση όπως εκφράζεται από τις αποφάσεις της Εθνοσυνέλευσης.

Αρχικά αυτός ο νέος νόμος που όπως και ο προηγούμενος επικυρώθηκε με προεδρικό διάταγμα και όχι από την ψήφο των βουλευτών του γαλλικού κοινοβουλίου (διαφωνούσε μια σημαντική ομάδα βουλευτών του ίδιου του κυβερνητικού ΣΚ), θέτει τέλος στην ισχύ της σύμβασης αορίστου χρόνου, στο βαθμό που η εργοδοσία έχει πλέον το δικαίωμα να διαρρήξει αυτή την σύμβαση με το που επικαλείται απλώς λόγους «ανασυγκρότησης της επιχείρησης», την οποία μάλιστα δεν είναι καν υποχρεωμένη να τεκμηριώσει : «Οι ελευθερίες και τα θεμελιώδη δικαιώματα του πολίτη διασφαλίζονται σε κάθε εργασιακή σχέση. Μπορούν όμως να επιβληθούν περιορισμοί στην άσκησή τους αν δικαιολογούνται από τις ανάγκες λειτουργίας της επιχείρησης...». Η απαίτηση για την ύπαρξη «σπουδαίου και σοβαρού» λόγου για την απόλυση των μισθωτών, το βάρος της απόδειξης της οποίας έφερε ο εργοδότης, καταργείται και ο εργαζόμενος περιορίζεται μόνον σε μια αποζημίωση απόλυσης, όπως δηλαδή και στο ελληνικό Εργατικό Δίκαιο (από τα πλέον καθυστερημένα της Ευρώπης).

Ο χρόνος εργασίας, ημερήσια και εβδομαδιαία, διευρύνεται, επιδιώκοντας να καταστεί παρελθόν η ισχύς του 35ωρου που είχε θεσπισθεί με την προηγούμενη σοσιαλιστική κυβέρνηση : Η καθιέρωση της εργασίας των 10 ή και 12 ακόμη ωρών ημερησίως, και των 46 ή και 48 ωρών εβδομαδιαία γίνεται νόμιμη εφόσον η εταιρία επικαλείται λόγους «αύξησης της δραστηριότητάς της» ή «αιτίες αναδιοργάνωσης της επιχείρησης». Αντί της διαφημιζόμενης αύξησης της απασχόλησης, διατηρείται η ανεργία στα υπάρχοντα επίπεδα, εφόσον οι επιχειρήσεις καλύπτουν τις πρόσθετες ανάγκες τους με την ελαστικοποίηση του χρόνου απασχόλησης του υπάρχοντος προσωπικού. Επιπρόσθετα η εργοδοσία έχει τη δυνατότητα να μειώσει τους μισθούς (κατά παρέκκλιση των συλλογικών συμβάσεων), να αυξήσει τον χρόνο εργασίας και να προχωρήσει προφανώς σε απολύσεις σε περίπτωση «οικονομικών δυσχερειών», εφόσον αντιμετωπίζει μείωση των παραγγελιών της ή του κύκλου εργασιών της ή μείωση της κερδοφορίας της για ένα ορισμένο

διάστημα.

Το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση που οι εταιρίες προχωρούν σε «τεχνολογικές αναδιαρθρώσεις», κατά τις οποίες αν ο μισθωτός εργαζόμενος αρνηθεί την μετάθεσή του ή την απασχόληση με μειωμένο μισθό, ή την αύξηση του χρόνου εργασίας χωρίς αντίστοιχη αύξηση των αποδοχών, μπορεί απλά να απολυθεί χωρίς κανέναν άλλο λόγο. Ο εργαζόμενος που κρίνεται ότι δεν είναι επαρκώς παραγωγικός (αυτό το κρίνει προφανώς ο εργοδότης μονομερώς), ή εμφανίζεται ως διεκδικητικός, μπορεί εξίσου να απολυθεί ανά πάσα στιγμή. Επίσης οι υπερωριακές ώρες απασχόλησης ενώ προηγούμενα αμείβονταν με προσαύξηση 25% στην αρχή και 50% στη συνέχεια, στο εξής πληρώνονται με προσαύξηση μόνον κατά 10%.

Οι επιχειρήσεις λοιπόν πάνω από το νόμο και τις συλλογικές συμβάσεις (κλαδικές ή γεωγραφικές). Ο διαφημιζόμενος κοινωνικός διάλογος και διαβούλευση σε επιχειρησιακό επίπεδο δεν αντιπροσωπεύει παρά μια προσχηματική διαδικασία για την επιβολή των απαιτήσεων του κεφαλαίου. Στα δημοψηφίσματα που προβλέπονται στο επίπεδο των επιχειρήσεων, οι εργαζόμενοι βρίσκονται απέναντι σε επιλογές μεταξύ Σκύλας και Χάρυβδης, εφόσον στην εργοδοσία εναπόκειται πάντοτε να διατυπώσει το ερώτημα της ψηφοφορίας. Π.χ. όπως έγινε σε εταιρίες όπως η Bosch, η General Motors, η Continental, όπου το ερώτημα που ετίθετο στο δημοψήφισμα ήταν αν οι εργαζόμενοι αποδέχονται να εργάζονται περισσότερο και να πληρώνονται λιγότερο, ή να χάσουν την εργασία τους [Διαφωτιστικές οι παρατηρήσεις στο Martin Bulard “Deluge de bombes sur le Code du Travail”, Monde Diplomatique, Φεβρουάριος 2016 - Καταιγισμός από βόμβες στον Κώδικα Εργασίας].

Το περίφημο “witch bloc” από τις πιο πρωτότυπες διαμαρτυρίες ενάντια στις αντεργατικές μεταρρυθμίσεις Μακρόν

Το πρόσφατο «κοινωνικό πραξικόπημα» του Μακρόν (2017)

Τελευταία πράξη του δράματος των νεοφιλελεύθερων (=μνημονιακών) μεταλλάξεων του Εργατικού

Δικαίου στη γαλλική οικονομία, τα πέντε διατάγματα της κυβέρνησης του Ε. Μακρόν που υπογράφηκαν την τελευταία εβδομάδα του Σεπτεμβρίου 2017, με την για μία καινούρια φορά παράκαμψη της ψήφου της Εθνικής Αντιπροσωπείας. Κύρια κατεύθυνση και αυτής της τελευταίας αναδιάρθρωσης του Κώδικα Εργασίας η ουσιαστική ακύρωση των Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας σε εθνικό, περιφερειακό και κλαδικό επίπεδο, και η μεταφορά των συμφωνιών κεφαλαίου - εργαζομένων σε επίπεδο επιχειρήσεων, όπου η ισχύς της εργοδοσίας και οι πιέσεις που μπορεί να ασκήσει είναι προφανείς, με αποτέλεσμα να καθαιρούνται οι υποχρεωτικοί εργατικοί νόμοι και οι ρυθμίσεις των κλαδικών συλλογικών διαπραγματεύσεων. Είναι χαρακτηριστικό όπως μπορεί να διαπιστώσει κανείς [UGICT - CGT «Τα εργατικά δικαιώματα σήμερα, και αύριο μετά τα προεδρικά διατάγματα», καθώς και Syndicat des Avocats de France «Ακόμη περισσότερες ελευθερίες και ασφάλεια για τις επιχειρήσεις, ακόμη λιγότερα δικαιώματα και πρόσβαση στη δικαιοσύνη για τους μισθωτούς»] ότι πρόκειται για μια συστηματική αποδόμηση θεμελιωδών εργατικών ρυθμίσεων και κανόνων, που προφανώς είχε μεθοδευτεί και με τους προηγούμενους νόμους Ε. Μακρόν και Μ. Ελ Κομρί. Ενδεικτικά έτσι μπορούμε να δούμε ορισμένες μεταλλάξεις ανάμεσα στις πάμπολλες άλλες που επιφέρουν αυτά τα νεοφιλελεύθερα διατάγματα.

Ο νέος νόμος νομιμοποιεί πλέον τις παράνομες και καταχρηστικές απολύσεις που γίνονταν προηγούμενα μόνον για «σπουδαίο και σοβαρό» λόγο, με το βάρος της απόδειξης να επαφίεται στον εργοδότη. Εφεξής, ακόμη και αν η απόλυση κριθεί παράνομη από τους Prud'hommes (Εργατοδικεία), ο εργαζόμενος έχει δικαίωμα μόνον σε χρηματική αποζημίωση και όχι σε επαναπρόσληψη. Ακόμη και στην περίπτωση απόλυσης εγκύων γυναικών, ή για ανάπτυξη συνδικαλιστικής δράσης (ιδιαίτερα στις περίφημες μικρομεσαίες επιχειρήσεις), η αποζημίωση της απόλυσης μειώνεται στο μισό. Μέχρι σήμερα η επιχείρηση ήταν υποχρεωμένη σε περίπτωση απολύσεων να κοινοποιεί την αιτιολογία με επίσημο έγγραφο, και στη βάση αυτή οι εργαζόμενοι να αναπτύσσουν την επιχειρηματολογία τους ενώπιον των δικαστηρίων. Εφεξής ο εργοδότης δεν υποχρεούται να κοινοποιήσει τον λόγο των απολύσεων παρά μόνον την τελευταία στιγμή κατά την εκδίκαση της προσφυγής, έτσι ώστε οι μισθωτοί να μην μπορούν να ετοιμάσουν την νομική τους επιχειρηματολογία. Η εκτίμηση των λόγων απόλυσης για οικονομικούς λόγους, προκειμένου για πολυεθνικές φίρμες με θυγατρικές στη Γαλλία, γίνεται μόνον στο επίπεδο περίπτωσης οικονομικών δυσχερειών των θυγατρικών, παρόλο που οι μητρικές πολυεθνικές είναι κερδοφόρες στο συνολικό τους επίπεδο.

Προάγονται κάθε είδους μορφές προσωρινής εργασίας σε βάρος των συμβάσεων αορίστου χρόνου (Contrat a duree intetermine). Έτσι ενώ μέχρι σήμερα οι συμβάσεις ορισμένου χρόνου (Contrat a duree determine) μπορούσαν να διαρκέσουν μόνον μέχρι 18 μήνες, και μετά να μετατραπούν σε αορίστου χρόνου, εφεξής η διάρκειά τους μπορεί να επεκτείνεται στα 5 χρόνια. Οι εργοταξιακές συμβάσεις αορίστου χρόνου που τέλειωναν με το τέλος του έργου και ίσχυαν μόνον στις κατασκευές, τώρα επεκτείνονται σε όλους τους κλάδους, με αποτέλεσμα όταν ολοκληρώνεται ένα πρότζεκτ (συνήθως επιστημόνων και μηχανικών) να παίρνει τέλος η σύμβαση εργασίας ως εάν ήταν ορισμένου χρόνου. Η δοκιμαστική περίοδος μετά την πρόσληψη των μισθωτών (2 μήνες για εργατοτεχνίτες, 3 για τεχνικούς και 4 για στελέχη), επεκτείνεται πλέον επ' αόριστον κατά την κρίση της επιχείρησης. Οι συμβάσεις εργασίας που συνάπτονται πλέον θα μπορούν να τροποποιηθούν ανά πάσα στιγμή από την εργοδοσία με απλή επιχειρησιακή συμφωνία, όπου η επιχείρηση θα έχει το δικαίωμα να αλλάξει τους όρους της σύμβασης, επιβάλλοντας π.χ. μείωση των μισθών, αύξηση του χρόνου εργασίας κ.ά.

Σε περίπτωση μεταβίβασης μιας επιχείρησης σε άλλους επιχειρηματίες, αυτοί πλέον δεν θα έχουν υποχρέωση να διατηρήσουν το ίδιο προσωπικό, έχοντας τη δυνατότητα να απολύσουν ακόμη και ολόκληρο το προηγούμενο εργατικό δυναμικό. Σε περίπτωση δυσχερειών της εταιρίας και διαμόρφωσης ενός «κοινωνικού σχεδίου ανασυγκρότησης», ο εργοδότης που απολύει τους εργαζόμενους λόγω των οικονομικών δυσκολιών, δεν υποχρεούται να τους επαναπροσλάβει όταν η παραγωγική μονάδα επιστρέψει στην κερδοφορία. Οι προβλεπόμενες από τις κλαδικές συλλογικές συμβάσεις, αλλά και από τον ίδιο το νόμο, νόμιμες πληρωμένες άδειες των μισθωτών σε περίπτωση γάμου, γέννησης παιδιού, θανάτου άμεσα

συγγενικού προσώπου, φροντίδας άρρωστου παιδιού κλπ. καταργούνται, με απλή επιχειρησιακή συμφωνία, χωρίς την ανάγκη παρουσίας συνδικαλιστικών εκπροσώπων. Ακόμη και το 20λεπτο διάλλειμα ξεκούρασης εγκύων γυναικών οδηγείται σε κατάργηση με απλή επιχειρησιακή διαβούλευση.

Παράλληλα η πραγματοποίηση δημοψηφίσματος για ένα εργασιακό ζήτημα μεταξύ των εργαζομένων μιας επιχείρησης ήταν συνδικαλιστικό δικαίωμα. Εφεξής μόνον η εργοδοσία έχει το δικαίωμα διεξαγωγής δημοψηφίσματος, και μάλιστα και καθορισμού του θέματός του, τόση δημοκρατία στις επιχειρήσεις... Μέχρι σήμερα όταν μια κλαδική σύμβαση παραβιάζονταν από την επιχείρηση μπορούσε να γίνει προσφυγή στη δικαιοσύνη με το βάρος της απόδειξης να εναποτίθεται στον εργοδότη. Εφεξής το βάρος της απόδειξης βαρύνει τους εργαζομένους, αλλά και η όποια θετική δικαστική απόφαση δεν έχει σε καμία περίπτωση αναδρομικό χαρακτήρα. Επίσης, ενώ μέχρι πρόσφατα οι συζητήσεις και διαπραγματεύσεις για μισθολογικά θέματα γίνονταν κάθε χρόνο, εφεξής θα μπορούν να γίνονται μόνον κάθε 4 χρόνια κλπ.

Στις καπιταλιστικές αφετηρίες των μνημονιακών πολιτικών

Τίθεται έτσι το ερώτημα που αφορά τις αιτίες επιβολής αυτών των πολιτικών νεοφιλελεύθερων αναδιαρθρώσεων των εργασιακών σχέσεων και των οικονομικών δραστηριοτήτων, που όπως διαπιστώνεται έχουν κοινά ή παράλληλα χαρακτηριστικά όχι μόνον στις χώρες της Νότιας Ευρώπης με την μορφή των μνημονίων που συνοδεύουν τις διαδικασίες αντιμετώπισης του υπερδανεισμού, αλλά και εξίσου στις κεντρικές και κυρίαρχες χώρες της ευρωπαϊκής ηπείρου (Γερμανία και Γαλλία). Προέρχονται αυτές από τον υπερδανεισμό των επιμέρους εθνικών κρατών, από την υπέρμετρη χρηματιστικοποίηση των οικονομιών, από τον ασθενή, «στρεβλό και εξαρτημένο» χαρακτήρα ορισμένων εθνικών καπιταλισμών όπως ο ελληνικός, από τη «εκδικητική μανία» του δαίμονα των Βρυξελλών, από την απληστία και τη «βαρβαρότητα» των γερμανών βιομηχάνων κλπ ; Απεναντίας, εφόσον υιοθετεί κανείς την μαρξιστική ανάλυση και ανάγνωση των πραγμάτων, που συνεχίζει να βρίσκει την επιβεβαίωσή της στις ίδιες τις εξελίξεις της οικονομικής πραγματικότητας, προκύπτει ότι το σύνολο αυτών των κυμάτων μέτρων ολοκληρωτικής απορρύθμισης της εργασίας προέρχεται από τις πολιτικές των αστικών τάξεων να αντιμετωπίσουν τη μακροχρόνια καπιταλιστική κρίση και να βρουν διεξόδους σε βάρος της μισθωτής εργασίας και των λαϊκών στρωμάτων ευρύτερα και προς όφελος του επιχειρηματικού κεφαλαίου [πρόσφατα στοιχεία, πίνακες και διαγράμματα στην ανάλυση του Michel Husson "Dix ans de crise...et puis Macron", Δέκα χρόνια κρίσης ...και μετά ο Μακρόν, Defend Democracy Press].

Σε αντίθεση με την κεϋνσιανή αντίληψη που αποδίδει την κρίση στην χρηματιστική αστάθεια και στις πολιτικές της λιτότητας που κρίνονται αντί-παραγωγικές, η μαρξιστική κριτική επικεντρώνεται στην τάση πτώσης του ποσοστού κέρδους, το οποίο για να αποκατασταθεί απαιτεί την απαξίωση μεγάλων τμημάτων του κεφαλαίου. Η καπιταλιστική δυναμική που καθορίζεται από την διατήρηση του ποσοστού κέρδους σε επαρκή επίπεδα, εξαρτάται κυρίως από τα κέρδη της παραγωγικότητας της εργασίας, από το επίπεδο της πραγματικής αμοιβής της μισθωτής εργασίας και από την εξέλιξη της οργανικής σύνθεσης του κεφαλαίου. Διαπιστώνεται στατιστικά (Long Term Productivity Database της Τράπεζας της Γαλλίας) ότι στην περίοδο από το 1960 μέχρι το 2015 όλοι οι σχετικοί δείκτες (παραγωγικότητα της εργασίας, οργανική σύνθεση του κεφαλαίου, κατά κεφαλήν ΑΕΠ) βρίσκονται σε μια πτωτική πορεία που ξεκινάει από ένα δείκτη 7 για να φτάσει στον δείκτη 1. Στην ίδια περίοδο έτσι ο σύνθετος δείκτης της καπιταλιστικής δυναμικής (το επίπεδο της ετήσιας ανάπτυξης) πέφτει από ένα επίπεδο 5 στο επίπεδο του 0,5. Η έκρηξη της πρώτης μεταπολεμικής κρίσης υπερσυσσώρευσης του κεφαλαίου (μέσα της δεκαετίας του 1970 - αρχές της δεκαετίας του 1980) συνδέεται με την πτώση του μέσου ποσοστού κέρδους, ως αποτέλεσμα της εξάντλησης και σαφούς επιβράδυνσης των κερδών της παραγωγικότητας της εργασίας. Έτσι ο νεοφιλελευθερισμός που εγκαινιάζεται από τα μέσα της δεκαετίας του 1980, επιδιώκοντας να διατηρήσει το επίπεδο του ποσοστού κέρδους, καταφεύγει στην συνεχή μείωση του πραγματικού μισθού (του μεταβλητού δηλαδή κεφαλαίου).

Αυτή η νέα νεοφιλελεύθερη περίοδος της καπιταλιστικής εξέλιξης κατορθώνει μ' αυτό τον τρόπο

(κατεδάφιση του κοινωνικού κράτους) να διατηρήσει και να προσαυξήσει το ποσοστό κέρδους τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και στις Ηνωμένες Πολιτείες (μεταξύ 1980 και 2015 στην πρώτη περίπτωση αυξάνεται από ένα δείκτη 10 στον δείκτη 14, στην δεύτερη περίπτωση από έναν δείκτη 15 στον δείκτη 22). Το αποτέλεσμα είναι η συνεχής πτώση των μισθών που στη διάρκεια της περιόδου 1970 - 2014 έπεσαν από το 54,5 % της συμμετοχής στο ΑΕΠ (παγκόσμιος μέσος όρος) στο 50,5%. Προφανώς το ερώτημα που τέθηκε με την μείωση των μισθών ήταν το ποιος θα αγοράζει πλέον τα παραγόμενα προϊόντα αφού είχε επιβληθεί η λιτότητα. Η νεοφιλελεύθερη απάντηση που δόθηκε ήταν η αύξηση των εισοδημάτων των ανώτερων αστικών στρωμάτων (εμβάθυνση των ταξικών ανισοτήτων), η αύξηση της πίστωσης (συνεχής δανεισμός) και η διέξοδος στις διεθνείς αγορές (παγκοσμιοποίηση). Προέκυψε έτσι μια έντονη «χρηματιστικοποίηση» των οικονομικών δραστηριοτήτων, που σε καμία περίπτωση βέβαια δεν ήταν αιτία της κρίσης (της οποίας τα αίτια συνέχισαν να εντοπίζονται στην πραγματική παραγωγική οικονομία), αλλά ήταν περισσότερο ένα σύμπτωμα της φθίνουσας πορείας της καπιταλιστικής δυναμικότητας.

Χρησιμοποιήθηκε έτσι η διέξοδος στις αγορές των αναδυόμενων οικονομιών με την διαδικασία της παραγωγικής παγκοσμιοποίησης με την έντονη αλληλοδιαπλοκή των οικονομιών με την μορφή των «παγκόσμιων αλυσίδων αξίας» (global value chains). Ωστόσο, αυτή η διαδικασία που βασίζονταν κυρίως στην ανάπτυξη της κινεζικής οικονομίας, φάνηκε να εξαντλείται με την εκδήλωση της μεγάλης κρίσης υπερσυσσώρευσης του κεφαλαίου του 2008, με αποτέλεσμα η παραγωγικότητα της εργασίας, ενώ είχε εμφανίσει αυξητική πορεία μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 2000, να πάρει ξανά την κατιούσα, λιγότερο στις αναδυόμενες οικονομίες (BRICS) και περισσότερο στις αναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες. Έτσι, εφόσον η μείωση των μισθών έφτασε σε ορισμένα ιστορικά όρια, και αφού οι «παγκόσμιες αλυσίδες αξίας» εμφάνισαν πλέον σαφή υποχώρηση (ιδιαίτερα στην τελευταία πενταετία 2010 - 15), ενώ οι τεχνολογικές αναδιαρθρώσεις δεν μπορούσαν πλέον να επιφέρουν αύξηση στα κέρδη από την παραγωγικότητα της εργασίας, τα διεθνή οικονομικά κέντρα προέκριναν την μαζική καταστροφή παραγωγικών δυνάμεων (κυρίως με την επέκταση της ρομποτικής) και μια μηδενική σχεδόν ανάπτυξη : Σε κάθε περίπτωση έντονη ήταν η ανάγκη να βαθύνει ακόμη περισσότερο η κοινωνική καταστροφή του κόσμου της εργασίας (εκκαθαρίσεις θέσεων εργασίας, λιτότητα και ελαστικοποίηση).

Πρωθήθηκε έτσι ο διαχωρισμός των παραγωγικών μονάδων σε επιχειρήσεις υψηλής παραγωγικότητας που έπρεπε να στηριχθούν και σε «επιχειρήσεις - ζόμπι» που εμφάνιζαν χαμηλή παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα και χρειάζονταν να εκκαθαριστούν : Οι «ζωντανές - νεκρές» επιχειρήσεις έπρεπε λοιπόν να εκκαθαριστούν γιατί αποτελούσαν εμπόδιο στην «δημιουργική καταστροφή» κεφαλαίου και στην αποδοτική χρησιμοποίηση των παραγόντων της παραγωγής. Άρα ήρθαν στην επιφάνεια της αστικής οικονομικής πολιτικής οι μεγάλες διαρθρωτικές αλλαγές, δηλαδή η ολοσχερής ελαστικοποίηση των μορφών απασχόλησης, παρατεταμένες πολιτικές μείωσης των μισθών, εκκαθαρίσεις των μη επαρκώς αξιοποιούμενων κεφαλαίων (διατήρηση της ανεργίας σε υψηλά επίπεδα). Υιοθετείται δηλαδή η μαρξιστική διαπίστωση ότι ο καπιταλισμός δεν ξεπερνάει την κρίση του παρά απαξιώνοντας το αναποτελεσματικό τμήμα του κεφαλαίου. Αυτό βέβαια φέρνει το παραγωγικό κεφάλαιο σε μια ορισμένη αντίθεση με το πλασματικό (χρηματιστικό) κεφάλαιο που είχε προωθήσει ο ίδιος ο νεοφιλελευθερισμός, διασφαλίζοντας την σταθερή κερδοφορία των μεγαλομετόχων των επιχειρήσεων, ωστόσο όμως οι ανάγκες ανάκαμψης της δυναμικής του παραγωγικού κεφαλαίου απευθύνουν μια αυστηρή προειδοποίηση για την επαναφορά στην τάξη του νόμου της αξίας.

Μ' αυτή την δεδομένη κατάσταση πραγμάτων ο ίδιος ο κενυσιανισμός εμφανίζεται εξολοκλήρου αναποτελεσματικός στο μέτρο που η αύξηση της αγοραστικής δύναμης και της ζήτησης που ευαγγελίζεται βρίσκεται σε πλήρη αντίθεση με την επικρατούσα καπιταλιστική λογική της οποίας η μοναδική έγνοια είναι η αποκατάσταση του ποσοστού της επιχειρηματικής κερδοφορίας : Ο καπιταλισμός δεν μπορεί να λειτουργήσει αποδεχόμενος μικρότερη αποδοτικότητα του κεφαλαίου, έτσι ώστε οι κυρίαρχες τάξεις να στερηθούν των προνομίων τους. Έτσι η μοναδική διέξοδος που προκρίνεται από τα

κυρίαρχα αστικά κέντρα, και που εκφράζεται με τον πλέον εμβληματικό τρόπο από την γαλλική προεδρία Ε. Μακρόν, είναι η εμβάθυνση των νεοφιλελεύθερων πολιτικών μέσα από νεοφιλελεύθερες αναδιαρθρώσεις : Δημιουργική καταστροφή κεφαλαίων, αύξηση της ανεργίας, ελαστικοποίηση της απασχόλησης, αποψίλωση δικαιωμάτων και εισοδήματος της μισθωτής εργασίας. Εφόσον ο σύγχρονος καπιταλισμός αδυνατεί να επανακτήσει τα κέρδη από την παραγωγικότητα της εργασίας, δεν μπορεί να λειτουργήσει παρά με το μοντέλο του ακραίου νεοφιλελευθερισμού. Γι' αυτούς τους λόγους η αντιμετώπιση των μνημονιακών πολιτικών σε πανευρωπαϊκό επίπεδο δεν μπορεί να γίνει παρά από μια αντικαπιταλιστική πολιτική που συνδέει οργανικά τις άμεσες εργατικές ανάγκες με μεταβατικές ριζοσπαστικές ρήξεις και τομές.

Αντιπαράθεση στον διεθνοποιημένο ευρωπαϊκό καπιταλισμό

Συνάγεται συμπερασματικά ότι οι νεοφιλελεύθερες αναδιαρθρώσεις των εργασιακών σχέσεων και των οικονομικών δομών, που έχουν καταγραφεί στην ελληνική κοινωνική πραγματικότητα της τελευταίας επταετίας εφαρμογής των τεσσάρων συνεχών μνημονίων (ΠΑΣΟΚ, ΝΔ και ΣΥΡΙΖΑ), δηλαδή μείωσης των μισθών και συντάξεων, ολοσχερούς περιορισμού και μείωσης των επιδομάτων ανεργίας, κατάργησης της ισχύος των συλλογικών συμβάσεων, ιδιωτικοποίησης των κοινωφελών επιχειρήσεων που έχουν απομείνει στην δημόσια κυριότητα, γενίκευσης των συμβάσεων προσωρινής και μερικής απασχόλησης κλπ., δεν αποτελεί πρωτοτυπία του ελληνικού καπιταλισμού και του πολιτικού φάσματος των μνημονιακών κομμάτων. Η ίδια πολιτική, με διαφοροποιημένες ή πανομοιότυπες μορφές έχει ασκηθεί και συνεχίζει να υλοποιείται στο σύνολο των ευρωπαϊκών χωρών, και μάλιστα του ίδιου του ευρωπαϊκού κέντρου (Γερμανία και Γαλλία), όπως εξίσου και της περιφέρειας (Ιταλία, Ισπανία, χώρες της πρώην Ανατολικής Ευρώπης). Ο υπερδανεισμός των εθνικών κρατών που είναι αποτέλεσμα των ακραίων νεοφιλελεύθερων πολιτικών διαχείρισης της κρίσης, χρησιμοποιείται ως μέσον εκβιασμού προκειμένου αφενός να επιβληθεί ένας δρακόντειος δημοσιονομικός έλεγχος ως προϋπόθεση της οικονομικής «εξυγίανσης», και αφετέρου για να επιβληθούν μορφές αύξησης της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας των επιμέρους εθνικών καπιταλισμών, μέσα από την κατακόρυφη κοινωνική υποτίμηση της μισθωτής εργασίας.

Έτσι, αυτά τα διαδοχικά κύματα μέτρων αποδόμησης του Εργατικού Δικαίου στην ευρωπαϊκή ήπειρο, είναι αποτέλεσμα των πολιτικών αντιμετώπισης της κρίσης υπερσυσσώρευσης του κεφαλαίου (που στην ελληνική οικονομία προσέλαβε ακόμη πιο οξυμένες διαστάσεις) προς όφελος των επιχειρήσεων και σε βάρος του κόσμου της μισθωτής εργασίας, και όχι απλά έκφραση μιας «εκδικητικής μανίας» των «ξένων επικυρίαρχων» και μετατροπής της ελληνικής εργατικής τάξης σε ευρωπαϊκό «πειραματόζωο» : Πολύ μεγαλύτερα «πειραματόζωα» αποδεικνύονται οι πολλαπλάσιες σε μέγεθος εργατικές τάξεις των ηγεμονικών ευρωπαϊκών χωρών, τόσο στη διάρκεια της δεκαετίας του 2000, όσο και στην διάρκεια της τρέχουσας δεκαετίας του 2010. Προκύπτει άρα ότι η αντιπαράθεση που διατρέχει τις οικονομίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ζώνης του Ευρώ δεν έχει πρωτίστως τα χαρακτηριστικά «εθνικών και πατριωτικών» αντιπαραθέσεων, αλλά τα βαθιά ταξικά χαρακτηριστικά της αντιπαλότητας ανάμεσα στις επιμέρους εργατικές τάξεις και στις νεοφιλελεύθερες αναδιαρθρώσεις του διεθνοποιημένου καπιταλισμού σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Άρα μια αντιμνημονιακή πολιτική με την ευρύτερη έννοια του όρου δεν μπορεί να βασίζεται σε μια αντίληψη «εθνικής (αστικής) ανάπτυξης», με όρους ενός διαταξικού πατριωτικού μετώπου (μισθωτής εργασίας, αλλά και μικροαστικών στρωμάτων, και μικρομεσαίων επιχειρήσεων και αστικών παραγωγικών δυνάμεων), αλλά με όρους ενός ταξικού μετώπου των εργαζομένων τάξεων στους επιμέρους εθνικούς κοινωνικούς σχηματισμούς, όσο και σε πανευρωπαϊκό κοινωνικό επίπεδο. Το ζήτημα δεν είναι η «παραγωγική ανασυγκρότηση» των οικονομιών που έχουν υποστεί τις συνέπειες της «δημιουργικής καταστροφής» παραγωγικών δυνάμεων ως αποτέλεσμα της απαξίωσης των ανεπαρκώς αξιοποιούμενων (ζημιογόνων) κεφαλαίων, αλλά ο ίδιος ο στρατηγικός κοινωνικός μετασχηματισμός των καπιταλιστικών παραγωγικών σχέσεων, όχι προφανώς με έναν κενό πολιτικό λόγο στη συγκυρία («εδώ και τώρα

κομμουνισμός»), αλλά με μια οργανική διασύνδεση των άμεσων ζωτικών λαϊκών αναγκών με ένα ριζοσπαστικό μεταβατικό αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα πάλης στο ιστορικό παρόν.

Η αριστερή αντιμετώπιση των θεσμών της ευρωπαϊκής καπιταλιστικής ολοκλήρωσης δεν μπορεί να προάγεται με όρους εθνικών περιχαράκώσεων και διαχωρισμών, αλλά με όρους εργατικής ταξικής διαπάλης απέναντι στις νεοφιλελεύθερες ανασυγκροτήσεις των εθνικών καπιταλισμών και της Ιερής Συμμαχίας των αστικών τάξεων στο ευρωπαϊκό επίπεδο. Αυτό το μήνυμα έρχεται από τις μαζικές εργατικές κινητοποιήσεις στη γερμανική οικονομία των μέσων της δεκαετίας του 2000, το ίδιο από τις συνδικαλιστικές απεργίες της τριετίας 2015 - 17 στη γαλλική κοινωνία, το ίδιο από τις μαζικές απεργίες στην αυτοκινητοβιομηχανία της Κεντρικής Ευρώπης το 2017 (Σλοβακία, Ουγγαρία, Τσεχία), το ίδιο από τις ελληνικές πανεργατικές απεργίες του 2010 - 12, που κατέληξαν στην πολιτική στήριξη του ΣΥΡΙΖΑ, κι' αυτός οδήγησε τις λαϊκές προσδοκίες στα τάρταρα. Η θέση της κάθε επιμέρους εργατικής τάξης είναι στην κοινή της συμπάραταξη με τον εργαζόμενο κόσμο των υπολοίπων ευρωπαϊκών χωρών, και όχι με τις αστικές και μικροαστικές εθνικές τους δυνάμεις, για την ανατροπή των νεοφιλελεύθερων αναδιαρθρώσεων στο εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Θεσσαλονίκη - Οκτώβριος 2017

Πηγή: **ΠΡΙΝ**